

VÅR TID!

Felicia Mulinaris är i sin debutdiktsamling solidarisk med sina erfarenheter, men vägrar samtidigt att hägna in dem. I hennes bekännelse till det kollektiva finns, menar Göran Sommardal, ett "Jag tjänar icke" som paradoxalt nog erinrar om Gunnar Ekelöfs tro på "den ensamma människan".

*"Det var det bästa av tidevarv,
det var det värsta av tidevarv.*

*Det var vishetens tid,
det var dårskapens tid.*

*Det var ljusets årstid,
det var mörkrets årstid.*

*Det var hoppets vår,
och förtvivlans vinter."*

[Charles Dickens: *En berättelse om två städer* (1859) Egen övers.]

Vår tid: "det bästa av tidevarv"? "det värsta av tidevarv"? "vishetens tid"?
"dårskapens tid"?

Kanske är själva oenigheten om beskrivningen av vår tid det som framförallt präglar vår beskrivning av den: diskursernas kamp om hegemoni.

Och den förvirring som sprider sig i kampens spår gäller kanske inte först och främst på vilken sida av barrikaden jag ska stå utan var själva barrikaden är belägen. Som alltid i epoker av akut men asymmetrisk antagonism, där "alla" är paradoxalt säkra på sin sak kommer omfattande *idealrealisationer* att pågå parallellt med lika febrila kanoniseringsprocesser. Alla vet, alla har fel.

Felicia Mulinaris diktsamling *DET SOM INTE KAN UTPLÅNAS* framstår i det sammanhanget som ett ambitiöst försök till utspridning och komplikation – av retoriska grepp, tilltalsformer, strofbildning, stilnivåer – för att undvika att poesin ska bli läst som ett statement, där erfarenheterna hotar att ta gestalt av poetiska emblem och inhägnader. Dikterna nöjer sig inte med att manifesteras och inbjuda till igenkänning utan sätter erfarenheterna på spel i poetisk framställning där läsningen öppnar för en prövande inlevelse och poesin uppstår som kunskapsform.

Det är en strategi som resulterar i en poetisk röst som är oavbrutet solidarisk mot sina erfarenheter och ändå tillåter sig att vara oförblommerat blasfemisk gentemot sin existens:

**det vi
vi pratade om
finns inte**

**limmar med öl och dimma
lutande krigskartor**

**det vi
vi pratade om
finns**

*

DET SOM INTE KAN UTPLÅNAS omskriver i sin övergripande komposition en erfarenhetskronologi.

I den första avdelningen *NAMN* återfinns födelsen, avnavlingen, mödrarna och farsorna, men också minnen av flykten, martyrerna, rotfyllningar och försvinnanden, morsornas förbannelser över *los suecos*. Karaktäriseringen av ett språk – "de jävla svenskarnas språk" – som tar plats och ett annat som generationsvis förtunnas. Dikternas form och karaktär varierar, från den dramatiska tidsbilden, återgiven med ett (skept) leende:

**i hjärtat
bor tiden
inte heller den
är färglös**

**skolkuratorn mäter mage bröst
kurvan bråd under**

**våra skelett kunde aldrig
växa enligt deras klockor**

skolkuratoren tittar i fittorna

**skydda oss från våldet
genom att ta av oss kläderna**

Till det mer utförda poetiska "resonemanget":

**om tidens rörlighet
är mostrarnas röklukt
som stiger uppåt
och blandas
med vanlig vit luft
blir till ljuset och glömskan eller en
gud är det då katternas genealogi
som binder historielösa
kvinnor vid blodet
exilens gemensamma ensamhet
överdådet på festerna
klankulturen sa svenskarna
när vi delade på kattungar och katastrofer
dialekten som följer
ett ofullbordat avsked**

Avdelningen "ÖL" är en brysk beteckning för både "grönbete" och lasermannavärld, gemenskap och skillnader, brända bilar och snygga skor. Här är dikterna utan navelsträngar, även om deras former och tilltalsmodi inte skiljer sig avgjort från dem i avdelningen "NAMN". Om den förra lika gärna kunde ha hetat: "Födask, bli till". Kunde den andra kallas: "Växa upp, växa ut":

**/.../
en gång
ska jag fan
bli något
någonting**

vi vägrade bli

**valde vara
varandras
klämtande
inget**

Avdelning nummer tre av diktsamlingen rubriceras "KÖRSBÄR", som en bortvänd påminnelse om skönhet, skirhet:

**vilka kommer på manifestationen imorgon
hur många luftslopp kan ta eld
om körsbärsblommor brinner**

I den avdelningen antar dikterna en rätt annorlunda gestalt och använder sig av ett annorlunda tilltal. Dikterna producerar slutsatser och sammanfattningar, både bejakar och negerar, hänger ibland ihop i repetitiva sviter, utfrågar, hetsar och avkräver, inte alltid handling men ställningstagande. Det gör dikterna i den här avdelningen mer intellektuellt politiska fast aldrig lösgjorda från beskrivningar av detaljerad verklighet:

*

berätta om organisationen

nej

jag tror inte på känslor och politik

**jag vill gråta ensam
framför teven
med mamma på telefonens högtalare**

**våra vatten
är smutsiga tårar
våra vatten
är grumliga hav**

*

Ett sätt att övergripande beskriva hur *DET SOM INTE KAN UTPLÅNAS* spränger perspektiven kunde vara att se dikterna som ett försök att punktera den bedrägliga associationskarta som medföljer begreppet *utanförskap* (ett ord som självfallet är frånvarande i Mulinaris poesi). Utpekandet av ett *utanförskap* föder i sin ideologiska underström den grumligare ingivelsen om det *unheimlicher Geistinhalt* | *kusliga själsinnehåll* som i en otänkt association motsvarar utanförskapets yttre och därmed politiskt *nämnbara* omständigheter av hög arbetslöshet, ekonomiska trångmål, boendesegregering, social otrygghet, bristande skolgång, otillräcklig utbildning. Till detta politiskt *onämnbara Unheimliche* förlägger den förhärskande ideologin – kunskapslöst/medvetlöst – det yttre utanförskapets underliggande ($\approx$ kusliga) orsaker. På det viset skapas ett "helhjärtat monster". Förvisso på bägge sidor om "barrkaderna", föreställningen om två världar: i värsta fall om två sorters varelser.

Till den uppbrytningen av de (underförstådda) ideologiskt bokförda sammanhangen krävs en dikt som avstår från att emblematisera mänskliga och sociala förhållanden och upplevelser, en dikt som också vägrar inhägnas

erfarenheter, och som undviker att låta lockande starka och konturskarpa bilder och metaforer få påhittiga retoriska följdverkningar.

Det ger upphov till ett komplicerat *Non Serviam* hos Mulinari, oproklamerat och helt oförställt och kanske också helt oförskyllt. Den uppstår osökt som ett resultat av den motsägelse-strategi som underliggert mycket av hennes poetiska dialektik:

*

berätta om organisationen

nej

jag tror inte på essentialistiska kollektiv

**men det var den som
befriade mig**

**jag ville aldrig hata vita män
men detta hat var mina enda gälar**

*

Ekelöfs *Non serviam* från 1945 var en apostasi som kunde uttryckas med en vokabulär som var välavgränsad och okontroversiellt noterad på traditionsbörsen: juden, lappen, konstnären, vilden, de vita, främlingen, landet. Avfällingen kunde fortfarande "ståta" med sitt avfall:

**Jag är en främling i detta land
Men detta land är ingen främling i mig!
Jag är inte hemma i detta land
men detta land betar sig som hemma i mig!**

*

**Jag har ett blod som aldrig kan spädas
i mina ådror ett dricksglas fullt!
Och alltid skall juden, lappen, konstnären i mig
Söka sin blodsfrändskap i skriften
Göra en omväg kring seiten i ödemarken
i ordlös vördnad för någonting bortglömt
jojka mot vinden: Vilde! Neger!
– stångas och klagas mot stenen: Jude! Neger!
utanför lagen och under lagen:
fången i deras, de vitas, och ändå
lovad vare min lag! – I min!**

/.../

*

Hos Mulinari finns varken någon deklarerad "[tro] på den ensamma människan" eller den i grunden kvasi-religiösa föreställningen om en gudomligt existentiell "brist" som urkällan till den poetiska kallelsen, som Ekelöf ger uttryck för i essän "En outsiders väg". Hos Ekelöf ledde detta bort både mot en oskyldad solidaritet med de konstnärliga autodidakterna, alias proletärförfattarna, och mot extasen och ängla-seendet.

Hos Mulinari är en sådan reflexion om "nödvändigheten" att *beskriva* frånvarande (åtminstone tills vidare). Ändå tar hennes poesi ofta formen av en art av existentiella paradoxer som jag själv gärna ser som metahistoriskt besläktade med Ekelöfs. En livskänsla, en social botten:

/.../

Svårt att vänja sig vid sig själv.

Svårt att vänja sig av med sig själv.

Den som gör det skall ändå aldrig bli övergiven.

Den som gör det ska ändå alltid förbli solidarisk.

Det opraktiska är det enda praktiska i längden.

[Färjesång (1941)]

*

Titeln på Felicia Mulinaris debutdiktsamling *DET SOM INTE KAN UTPLÅNAS* anger varken metaforiskt eller strikt nominellt vad dikterna "handlar om" eller syftar till. Titeln representerar inte heller någon metafysisk storhet, och dess relation till diktsamlingens ämne förblir gåtfull: på samma gång självklar och avvisande. I sin recension i Göteborgsposten (18/3) misslyckas Sinziana Ravini till sin egen glädje med att dechifrera uttrycket eller att fastställa platsen där det outplånliga kunde tänkas befinna sig. Ravini lämnar det till sist som en eggande gåta.

Om jag själv skulle försöka mig på att begreppsplacera Mulinaris titel, så skulle jag låta *DET SOM INTE KAN UTPLÅNAS* peka ut det som vi själva måste bestämma oss för är outplånligt. En smula mindre självtillräckligt än Horatius dictum: Varaktigare än koppar. Också eftersom det inte syftar på skriften utan på det som skriften kan påminna oss om: det mänskliga.

Det var alliansernas år. Allianser är ett ord som pekar på en falsk gemenskap.

Jag har aldrig haft problem med lögner.

Om jag skulle ljuga så skulle jag säga ett mordförsök är alltid en attack mot oss alla.

Om jag skulle ljuga så skulle jag säga vi utplånade varandra för att bli en gemensam avgrund.

Om jag skulle ljuga så skulle jag säga finns det en enhet så finns det inga avgrunder.

Om jag skulle ljuga så skulle jag säga

**vissa tårar spills aldrig utan blir till isskulpturer
som sträcker sig i ett spetsande.**

**om jag inte skulle ljuga
skulle jag säga att vi gjorde vad vi kunde
för att bli något annat än vad vi var**

vi gjorde aldrig vad vi inte kunde

LYRIK

DET SOM INTE KAN UTPLÅNAS

Felicia Mulinari

Albert Bonniers, 2019

Författarfoto: Stefan Tell.